

מחיר המלחמה בלבנון: בקיעים בתמיכה השיעית בחזבאללה

אורנה מזרחי ומורן לבנוני | גיליון 2152 | 9 ביוני 2026

ככל שמתארכת המלחמה בין ישראל לחזבאללה, הולכים ומצטברים סימנים לכך שהשלכותיה הקשות על האוכלוסייה השיעית בלבנון מובילות לכרסום במידת התמיכה של אוכלוסייה זו בארגון. זאת, במיוחד לנוכח המחיר הכבד שמשלמת האוכלוסייה השיעית – ולבנון כולה – עקב מלחמתו של חזבאללה בשירות האינטרסים האיראניים. אמנם, חזבאללה עדיין זוכה לתמיכה רחבה בקרב המגזר השיעי, אך הסדקים בתמיכה בו מכבידים עליו כשהוא נתון במלחמת הישרדות תחת מכבש לחצים צבאיים, כלכליים ופוליטיים. מצוקתו הנוכחית של הארגון מייצרת לכאורה הזדמנות למדינה הלבנונית לתפוס את מקומו כגורם האחראי לשיעים, אך נראה כי עוד חזון למועד. לקידום מהלך זה נדרשת שורת תנאים מקדימים ובהם החלשה נוספת של חזבאללה; התבססות צבא לבנון במרחב השיעי; והזרמת מיליארדי דולרים מהמערב וממדינות המפרץ כדי לאפשר לממשלת לבנון לתמוך באוכלוסייה השיעית במקום חזבאללה.

העדה השיעית, שהינה כיום הגדולה ביותר בלבנון, נחשבת למגזר המגובש ביותר בתמיכתו באידיאולוגיית "ההתנגדות" אותה מובילים שני הארגונים השיעים: חזבאללה ואמל. זאת, בשונה מהסכסוכים הפנימיים והפולגנות המוכרים בקרב העדות האחרות בלבנון – הנוצרים, הסונים והדרוזים. מבין שני הארגונים, נהנה חזבאללה מהמעמד הבכיר והחשוב יותר בקרב אוכלוסיית השיעים (לעומת אמל שמגלה פרגמטיזם פוליטי ואינו יוזם לחימה בישראל), לא רק בשל ההזדהות הדתית-אידיאולוגית עמו, אלא גם הודות לעוצמתו הצבאית, הפוליטית והכלכלית והשירותים הנרחבים שהוא מספק במסגרת "המדינה בתוך מדינה" שהשכיל לבסס בלבנון לאורך השנים. תלות השיעים בתמיכה הכלכלית-חברתית של חזבאללה מבטיחה במידה רבה את המשך נאמנותם ותמיכתם בו. לתמיכה זו תורם גם האיום מול תופעות של חוסר נאמנות, כאשר הארגון נוהג להשתיק, להעלים ולחסל גורמים אופוזיציוניים מבית ומחוץ. הנאמנות לארגון עולה גם בקנה אחד עם מסורת השיעים כמיעוט נרדף להצטופף תחת כנפי ההנהגה ולקיים מנגנוני הסתרה והשתקה שלפיהם "לא מוציאים כביסה מלכלכת החוצה". כתוצאה מכך, לא היה כמעט מקום במגזר השיעי עד כה לשיח פתוח ולהתפתחות אופוזיציה משמעותית שתאתגר את הנהגת חזבאללה והחלטותיו.

ביטוי לכאורה לכך שהתמיכה הרחבה של האוכלוסייה השיעית בחזבאללה עדיין נשמרת ניתן לאחרונה בתוצאות סקר שנערך על ידי חברת המחקר והייעוץ הלבנונית Information International (החברה הבינלאומית למידע) הפועלת מביירות. בסקר השתתפו כ-2000 נשאלים מכל העדות, ותוצאותיו פורסמו בסוף מאי 2026 בערוץ "אל-ג'דיד" ובכלי תקשורת נוספים בלבנון. על פי הסקר, 87.5% מקרב השיעים שהשתתפו בו מתנגדים לפירוק חזבאללה מנשקו, ורק 7.9% תומכים במסירת הנשק (בעוד 58.2% מכלל הנשאלים מכל העדות תומכים בכך). ביחס לישראל ולאפשרות שינוי מערכת היחסים עמה, ענו מעל ל-90% מהנשאלים השיעים כי הם מתנגדים לקשר עם ישראל. תוצאות אלה אכן חושפות את התמיכה הנמשכת של רוב רובו של הציבור השיעי בחזבאללה ובעמדותיו, אך בד בבד לא ניתן להתעלם מהמיעוט מקרב הנשאלים השיעים שחשוב אחרת.

ואכן, בעקבות המלחמה הנוכחית בין ישראל לחזבאללה, אותה יזם הארגון בשירות האינטרסים האיראנים ב-2 במארס, הולכים ומצטברים סימנים לקיום בקיעים במידת התמיכה בחזבאללה מצד האוכלוסייה השיעית, אשר נושאת על גבה את ההשלכות הקשות של המלחמה. חלקים נכבדים מקרבה נטשו את בתיהם, הפכו לעקורים ונזקקים לסיוע לצרכי דיור חליפי וקיום יום-יומי. במשרד לעניינים חברתיים הלבנוני רשומים כמיליון עקורים, אשר מספרם ילך ויגדל אם תתרחב התקדמות צה"ל בשטח לבנון. כ-15% מתוכם שוהים במקלטים שסיפקה להם המדינה בתנאי צפיפות קשים, בעוד הרוב הגדול נאלץ למצוא פתרונות אחרים. חלקם שכרו דירות במחירים מופקעים או מתגוררים אצל קרובי משפחה. מאות אלפים שלא מצאו פתרון הפכו לדרי רחוב ומתגוררים במבנים ארעיים, שלדי בניינים לא גמורים, או באוהלים בגנים ציבוריים ובשולי הדרכים. בשל הקשיים הכלכליים בהם נתון חזבאללה בשנים האחרונות, הוא מתקשה לסייע לאוכלוסייה זו, אשר על אף הבטחות הארגון לא פוצתה עדיין על הנזקים שנגרמו לה בעקבות מלחמת התמיכה בחמאס ב-2023-2024. גם המדינה הלבנונית הנתונה זה שנים במשבר כלכלי עמוק ההולך ומחריף עם הימשכות המלחמה, מתקשה לסייע להם. בנוסף, סוכנויות האו"ם מדווחות כי גיוס הכספים עבורם מתרומות בעולם עומד על פחות מרבע מהסכום הדרוש, מה שמגביל מאוד את היכולת לספק סיוע הומניטרי שוטף לעקורים.

מבין הסימנים המעידים על הכרסום בתמיכת השיעים בחזבאללה חשובים לציון:

- **התבטאויות נגד חזבאללה במדיה החברתית** – התבטאויות ברשתות מצד גורמים שיעים, אשר הפכו לעניין שבשגרה בעקבות הפתיחה במה שמכונה על ידם "מלחמת התמיכה באיראן" שהובילה ל"הגירה הכפויה" של תושבי הדרום. יש הרואים בהתבטאויות אלה פתיחת שסתום לשחרור קיטור של גולשים זועמים: גברים שאיבדו את מקור תעסוקתם ברגע ומשפחות עם ילדים שנאלצו להתגורר ברחובות העיר לאחר שנעקרו משורשיהם וחוששות מאפשרות של עקירה קבועה בדומה למודל עזה. מול תופעה זו, ניתן לטעון כי ביקורת פנימית על מצבם הקשה של השיעים לא מבטאת שינוי בגישתם האידיאולוגית ובתמיכתם בחזבאללה, וכי מי שמהדהד אותה הם משפיענים קולניים שאינם מייצגים את הציבור הרחב. עם זאת, לא ניתן להתעלם מההיקף הנרחב של התבטאויות אלה, הגוברות ככל שנמשכת המלחמה.
- התרחבות התופעה של **תנועות אופוזיציה שיעיות** המעזות לקרוא תיגר על המונופול הפוליטי של התנועות השיעיות המסורתיות, חזבאללה ואמל – מדובר בתנועות צעירות הזוכות לתמיכה מוגבלת, אך בעקבות המלחמה הן מעזות להרים ראש ולצאת בפומבי נגד חזבאללה והנזק שהוא גורם ללבנון. אלה הם ניסיונות לבסס אופוזיציה מאורגנת – תופעה שהחלה כבר לקראת הבחירות לפרלמנט הלבנוני במאי 2022 בשאיפה לקדם בחירת חברי פרלמנט שאינם משתי המפלגות השיעיות המסורתיות. התנועות הבולטות הן תנועת "תחרור" ("להשתחרר"), שהוקמה באוקטובר 2022, ו"זרם השינוי בדרום". בעקבות המלחמה הצטרפו אליהן התארגנויות נוספות, כגון התנועה "לעבר הגאולה" (נחו אל-אנקאד), שהוקמה בפברואר 2025, וכן ההתארגנויות של "שיעים נגד המלחמה" ו"לא לכיבוש האיראני" שפעיליהן מבטאים את התסכול וההתנגדות לגרירתם למלחמה לא להם בשירות איראן תוך תשלום מחיר כבד. בהתארגנויות אלה ניכר גם שיתוף פעולה עם העדות האחרות בלבנון על בסיס השאיפה המשותפת לבסס את ריבונות לבנון ולשחררה מההשפעה הזרה של איראן. ככל שמתארכת המלחמה, ניכר כי בניגוד לעבר מתקשה חזבאללה, החסר את מנהיגותו של נסראללה, לחסל תנועות אלה ולהשתיק את קולן.
- **התנגדות גלויה של מנהיגי השבטים השיעים בבקעת הלבנון למלחמה בשירות איראן** – מיד עם הצטרפות חזבאללה למלחמה ב-2 במארס, פורסם גילוי דעת פומבי מטעם מועצת השבטים השיעים בבקע ובהרמל, מעוזי תמיכה חשובים של חזבאללה. בגילוי דעת רשמי זה הדגישו השבטים כי ממשלת לבנון ומוסדותיה החוקיים חייבים להיות הסמכות הבלעדית במדינה. כן הודגש כי הנאמנות הלאומית חייבת להיות אך ורק למדינה הלבנונית ללא כל שותפות, כפיפות או תלות בגורם חמוש או פוליטי חיצוני. ראשי השבטים אמנם לא קראו מפורשות לפירוק חזבאללה, אך הביעו תמיכה חסרת תקדים במדיניות הנשיא ג'וזף עאון וראש הממשלה נוואף סלאם הפועלים להגנת המדינה באמצעות זרועות הביטחון הרשמיות, תוך הכפפת כל הכוחות החמושים לצבא לבנון. מדובר במהלך דרמטי, אשר הוצג גם על ידי פרשנים לבנונים כביטוי לקיום סדקים בתמיכה המוחלטת של ציבור זה בחזבאללה.

▪ **מיעוט המשתתפים בהפגנות של חזבאללה** לציון יום השנה ה-26 לנסיגה הישראלית מלבנון במאי 2000, המכונה בפי גורמי חזבאללה "חג ההתנגדות והשחרור" – לרגל יום זה, קרא מזכ"ל חזבאללה נעים קאסם לשיעים לצאת לרחובות, להתנגד לשיחות בין ישראל ולבנון ולהפיל את הממשלה הלבנונית. בהתאם לכך, יזם הארגון ב-26 במאי הפגנה מול משרדי הממשלה תחת הכותרת "אזהרה אחרונה", וקרא להשתתפות המונית. אולם בפועל השתתפו בהפגנה רק מאות בודדות מקרב השיעים הרבים המתגוררים בביירות ואלפי העקורים השוהים בה. מספר קטן יותר של משתתפים נכח בהפגנה שאורגנה בכיכר השוהדא בביירות ב-31 במאי, אשר בה השתתפו עשרות בודדות של מפגינים. במקרים אלה, נתקל חזבאללה באדישות הנובעת משני גורמים: האחד, עייפות מהמלחמה שיזם הארגון, אשר נתפסת כמשרתת את האינטרסים של איראן; והשני, התנגדות למעורבות האיראנית בלבנון גם מצד הציבור השיעי.

▪ **הקריאה החריגה להכריז על צור ונבטיה כערים ללא נשק** – בעקבות כיבוש רכס הבופור על ידי צה"ל ב-31 במאי וההכרזה הישראלית על כוונה להמשיך בקידום התמרון הקרקעי, קראו עשרות שיעים מהאליטה של העדה בצור ונבטיה להכריז על עריהם כאזורים חופשיים מנשק. למעשה, הייתה זו קריאה פומבית להוציא מצור ונבטיה את הנשק של חזבאללה כדי למנוע את תקיפתן על ידי ישראל. יוזמה זו משקפת את חוסר שביעות הרצון של האוכלוסייה השיעית בערים אלה מכך שחזבאללה משתמש באנשיה כמגנים אנושיים, חורף בנוכחותו את גורלם ומאלצם לשלם מחיר כבד עבור מטרות שהם אינם שותפים להן. הודעות אלה הטרידו מאוד את חזבאללה שמיהר להפעיל לחץ על העומדים מאחוריהן, אך רק מספר מצומצם של אישים חזרו במ בטענה כי טעו או הוטעו. קריאה זו מהווה עליית מדרגה בתגובת האוכלוסייה השיעית, אשר עד כה נענתה באופן מידי לקריאות דובר צה"ל להתפנות לקראת תקיפות, מתוך הבנה כי קצרה ידו של חזבאללה להגן עליהם. זאת, בניגוד לאינטרס של חזבאללה שיישארו בבתיהם וייקשו על פעילותו של צה"ל.

לסיכום, ככל שמתארכת המלחמה בין ישראל לחזבאללה הולכת ומתרחבת הביקורת נגד הארגון גם בקרב האוכלוסייה השיעית בלבנון, ומצטברים סימנים לכרסום בתמיכתה בו. זאת, במיוחד לנוכח חשיפת הקשר ההדוק בין חזבאללה לאיראן במלחמה זו והעובדה שהציבור השיעי משלם מחיר כבד על מלחמתו של הארגון נגד ישראל בשירות האינטרסים האיראנים, מבלי לממש את התחייבותו להגן על לבנון. אמנם, רוב רובה של האוכלוסייה השיעית עדיין תומך בחזבאללה, אך להערכתנו הסדקים בתמיכה בו מצד אוכלוסייה זו, המהווה את אחד ממקורות העוצמה של הארגון, מכבידים עליו. תופעה זו קשה לחזבאללה הנתון במלחמת הישרדות, תחת מכבש לחצים מכיוונים רבים: במערכה הצבאית מול צה"ל; במישור הכלכלי; מצד מתנגדיו הרבים מקרב העדות האחרות; ומצד ההנהגה הלבנונית אשר מפגינה נחישות לפרקו מנשקו, פועלת לצמצום השפעת איראן על לבנון ומנהלת שיחות שירות עם ישראל בניגוד מוחלט לעמדתו.

מצוקתו הנוכחית של חזבאללה וקשייו מול ציבור תומכיו מייצרים חלון הזדמנות למדינה הלבנונית לתפוס את מקומו של חזבאללה כגורם האחראי לאוכלוסייה השיעית, שהייתה נתונה עד כה לחסדיו. אך נראה כי עוד חזון למועד, שכן כדי להגיע למטרה זו נדרשת שורת תנאים מקדימים, ובהם החלשה נוספת של חזבאללה צבאית וכלכלית; התבססות צבא לבנון כריבון במרחב השיעי; והזרמת מיליארדי דולרים מהמערב וממדינות המפרץ לידי הממשלה הלבנונית כדי שתוכל לשקם את האוכלוסייה השיעית ולספק את כל צרכיה כדי להרחיקה מחזבאללה ולבסס את נאמנותה למדינה הלבנונית.

עורכי הסדרה: ענת קורץ, רינת חרש ואלדד שביט.